

แนวทางการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ

กรณีศึกษา: เรือนจำพิเศษธนบุรี

Guidelines for Providing Assistance in Suspension of the Elderly

Inmates: A Case Study of Thonburi Special Prison

สุธรรม นาคบำรุง¹ และเพ็ญศรี ฉิรินัง²

Sutam Nakbumrung and Pensri Chirinang

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

E-mail: nakbumrung@gmail.com, pensri.chi@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการพักการลงโทษ 2) ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพักการลงโทษของเรือนจำพิเศษธนบุรี 3) ปัญหาและอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ และ 4) เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการสังเกตการณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการส่วน เจ้าพนักงานเรือนจำและผู้ต้องขังสูงอายุ รวมทั้งสิ้น 29 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ มีความเหมาะสมต่อบริบทของเรือนจำพิเศษธนบุรี 2) การมีส่วนร่วมของบุคลากร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสและเที่ยงธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ 3) ความประพฤติของผู้ต้องขังสูงอายุ ประเภทคดี กำหนดโทษและระยะเวลาจำคุก การจัดชั้น ถือเป็นปัญหาและอุปสรรคในการพักการลงโทษ และ 4) แนวทางที่เหมาะสมในการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุของเรือนจำพิเศษธนบุรี คือ การนำนวัตกรรมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้คุมประพฤติ การใช้ระบบสิทธิและให้ผู้ต้องขังสูงอายุได้มีโอกาสสุทธรมโต้แย้งผลการพิจารณาพักการลงโทษ

คำสำคัญ: ความช่วยเหลือ พักการลงโทษ ผู้ต้องขังสูงอายุ

Abstract

This research aimed to study 1) The rules and regulations regarding to punishment suspension for the elderly inmates 2) the factors leading to the success of the punishment suspension of Thonburi Special Prison 3) problems and barriers in providing assistance to the elderly inmates, and 4) to propose the appropriate guidelines for providing assistance in punishment of elderly inmates

This study was a qualitative research. Data were collected through in-depth interviews and a group discussion. The Key informants include prison commander, department director, prison staffs, and elderly inmates, totally 29 observations. The data were analyzed by using the analytic induction.

The results of the research showed that (1) the rules and regulations of the punishment suspension of the elderly inmates were appropriate for the context of the prison (2) the personnel participation, information awareness and the operation with honesty, transparency and fairness were key factors leading to the success (3) the behavior of elderly inmates, types of cases, the punishments and imprisonment terms,

and the classification of inmates were considered as problems and obstruction of the punishment suspension and (4) The appropriate guidelines for punishment suspension of elderly inmates were using innovative electronic tracking devices for probation, and providing the systems and having the right to appeal and argue against the suspension decision.

Keywords: Assistance, Suspension, Elderly inmates

บทนำ

ไม่มีสังคมใดในโลกนี้ปราศจากผู้สูงอายุ แม้กระทั่งในสังคมไทยเองก็ตาม ซึ่งในปัจจุบันผู้สูงอายุ ถือได้ว่าเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและมีแนวโน้มที่อาจจะขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา โดยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2561 รายงานว่า ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (complete aged society) เมื่อประชากรคนไทย อายุ 60 ปี ขึ้นไป โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และในปี 2575 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (super aged society) โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ (ไอยรา คชาธาร, 2562, หน้า 58) ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าผลโดยตรงของความเจริญก้าวหน้าแบบก้าวกระโดดทางด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษาและการปรับตัวการใช้ชีวิตประจำวันของบุคคล ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยเสริมสนับสนุนในการยืดอายุของบุคคลให้ชีวิตที่ยืนยาวขึ้น อย่างไรก็ดี เมื่อสัดส่วนของจำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้น อาจจะส่งผลให้เกิดทัศนคติของการปรับเปลี่ยนแนวความคิดในลักษณะของการผลักดันทางเศรษฐกิจ สังคมและการเกื้อหนุนทางสังคมครอบครัวของผู้สูงอายุ ระหว่างประชากรตามวัยต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป ศักยภาพของกลุ่มบุคคล พัฒนาการในด้านการแสดงแนวคิดที่มีต่อผู้สูงอายุอาจจะกระทบต่อความรู้สึกของผู้สูงอายุขึ้นได้ ซึ่งในส่วนของกลุ่มบุคคลผู้สูงอายุเอง ก็อาจจะมีความกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมในด้านสภาพของร่างกายและทางด้านจิตใจ สภาพแวดล้อมทางสังคม ตลอดจนยังมีอายุที่ยืนยาวมากขึ้นเท่าใด ความวิตกกังวล ความเครียด สภาพทางอารมณ์ก็ยิ่งสับสนมีมากขึ้นเป็นลำดับ โอกาสที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องเผชิญกับการขาดคนดูแล เอาใจใส่ หรือเจ็บป่วยตามลำพัง และศักยภาพของการช่วยเหลือที่พึ่งพิงตัวเองก็อาจลดน้อยถอยลงไปอีก ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ปัญหาของผู้สูงอายุนั้น มิได้เกิดขึ้นจากตัวบุคคลของผู้สูงอายุแต่อย่างใด แต่อาจกล่าวได้ว่าเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ซึ่งบุคคลทั่วไปจึงไม่ควรอย่างยิ่งที่จะไปกล่าวโทษหรือตำหนิผู้สูงอายุว่าท่านได้ก่อให้เกิดเป็นปัญหา เป็นภาระทางสังคม ทางเศรษฐกิจและครอบครัวแต่อย่างใด

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีความกลัว หวาดระแวงอยู่ตลอดเวลา เช่น กลัวปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ กลัวการไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน ตลอดจนกลัวถึงแก่ความตาย กลัวถูกทอดทิ้งจากญาติพี่น้อง จากเพื่อน กลัวไม่ได้รับการเลี้ยงดู เอาใจใส่ กลัวผิดหวัง เป็นต้น ผู้สูงอายุจึงพยายามที่จะแสวงหาหลักประกันเพื่อความมั่นคงและการได้รับความคุ้มครอง ดูแลความปลอดภัยให้กับตนเอง ซึ่งหลักประกันดังกล่าวถือได้ว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่คิดว่าผู้สูงอายุควรที่จะพึงมีสิทธิโดยชอบธรรมอะไรบางอย่างที่มี หรือได้มาโดยวิธีทางธรรมชาติ พร้อมกับการเกิดและสิทธิตามกฎหมายและทางด้านมนุษยธรรมจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กร เอกชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามสมควร ด้วยความเชื่อที่ว่าบุคคลทั่วไปย่อมเกิดมาพร้อมกับความมีคุณค่า มีวิถีทางแห่งการดำเนินชีวิตที่เป็นสารถยะของตนเอง มีศักยภาพและความสามารถในการดำรงตนอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดีที่เหมาะสมอย่างมีเกียรติ สมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

เรือนจำพิเศษธนบุรี เริ่มดำเนินการก่อสร้าง ตั้งแต่ปี 2534 และแล้วเสร็จในปี 2537 รวมระยะเวลา ทั้งสิ้น 4 ปี ตั้งอยู่ ณ บริเวณหมู่ที่ 3 แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร โดยเริ่มเปิดดำเนินการครั้งแรก เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2537 ทำการย้ายผู้ต้องขังที่ฝากขังไว้กับเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร รุ่นแรก จำนวน 200 คน มาคุมขัง ณ เรือนจำพิเศษธนบุรี เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2537 และเริ่มรับตัวผู้ต้องขังโดยตรงจากศาลอาญาธนบุรี ศาลแขวงธนบุรีและศาลแขวงตลิ่งชัน นับแต่นั้นเป็นต้นมา (หลังกำแพง, 2550, หน้า 4) ซึ่งปัจจุบัน ณ วันที่ 30 กันยายน 2562 เรือนจำพิเศษธนบุรี มีผู้ต้องขังอยู่ในควบคุมดูแล จำนวน 6,842 คน ควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี มีฐานะเป็นเรือนจำพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้

เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลและคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้มีความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองที่ดี ประกอบอาชีพโดยสุจริตและอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกได้ตามสมควรภายหลังปล่อยตัวพ้นโทษไปแล้ว แน่แน่นอนว่าในเรือนจำต้องมีสังคมของผู้ต้องขังสูงอายุที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงไปได้แต่อย่างใด ซึ่งผู้ต้องขังสูงอายุ ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาและความต้องการเฉพาะด้าน สมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจและสภาพทางสังคมของตน ถึงแม้ว่ากลุ่มสังคมของผู้ต้องขังสูงอายุจะมีความจำเป็นต้องถูกควบคุมขังตัวอยู่ในเรือนจำก็ตาม แต่คำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” (Human Dignity) ของบุคคล นั้น มิได้ถูกลิดรอนเพราะเหตุแห่งการถูกจำกัดเสรีภาพแต่อย่างใด ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้รับรองสิทธิของบุคคลไว้เป็นการทั่วไป โดยมีได้มุ่งจำกัดไว้เป็นการเฉพาะ เจาะจงที่ตัวบุคคลใด อันมีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังสูงอายุไปโดยปริยายด้วย มิให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนและไม่สมกับความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้นเช่นเดียวกัน โดยคุณค่าของความเป็นมนุษย์หรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถือได้ว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่มีความผูกพันติดตัวกับปัจเจกบุคคลมาตั้งแต่เกิดและไม่อาจจะถูกพรากไปจากการกระทำของหน่วยงานหรือบุคคลใดได้ นอกจากนี้ สังคมของผู้ต้องขังสูงอายุดังกล่าว ยังต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย กฎ ข้อบังคับและระเบียบแบบแผนของเรือนจำหรือทัณฑสถานที่ตั้งขึ้นและกำหนดขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับใช้กับผู้ต้องขังทุกคนเป็นการทั่วไป ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม เสมอภาคและเป็นธรรม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้นย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุภายในเรือนจำมากยิ่งขึ้นและผู้ต้องขังสูงอายุมักมีภาวะซึมเศร้าทางอารมณ์เป็นอย่างมาก ย่อมส่งผลเสียต่อสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ จึงควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับอายุและพิจารณาให้เหมาะสมกับปัญหาของแต่ละคน ทั้งควรจัดสถานที่ให้ไปอยู่ภายนอกเรือนจำที่มีลักษณะเป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงต่ำ หรือเรือนจำเปิดหรือใช้วิธีการควบคุมตัวอยู่ที่บ้านที่พักโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือพักการลงโทษเป็นกรณีพิเศษ ดังนั้น การศึกษาแนวทางการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ จึงมีความสำคัญและจำเป็นในการพัฒนางานราชทัณฑ์ในการแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่สูงอายุให้กลับตนเป็นคนดี และสิ่งที่สำคัญก็คือ ต้องทำให้เกิดความศรัทธาของประชาชนต่องานราชทัณฑ์ ในการแก้ไข พัฒนาพฤติกรรมนิสัยและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพทางสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงก้าวเข้าสู่ยุคสังคมเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด

กระบวนการพักการลงโทษ นั้น ถือเป็นการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดให้พ้นไปจากการจำคุกในเรือนจำหรือทัณฑสถาน ก่อนที่ผู้นั้นจะได้รับโทษจำคุกครบกำหนดตามคำพิพากษาของศาลได้ถึงที่สุดแล้ว ซึ่งการพักการลงโทษมิได้ให้ความเป็นอิสระแก่ผู้ได้รับการพักการลงโทษ แต่ยังมีเงื่อนไขหรือกฎเกณฑ์ที่ผู้นั้นต้องอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบและข้อบังคับตามที่กำหนด ทั้งยังอยู่ภายใต้การควบคุม กำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐตลอดระยะเวลาของการที่ได้รับการพักการลงโทษ ซึ่งการพักการลงโทษนี้มิใช่ถือเป็นสิทธิของผู้ต้องขังแต่อย่างใด แต่ถือเป็นการพิจารณาให้ประโยชน์ในกรณีพิเศษและเข้าเงื่อนไขที่จะดำเนินการเป็นกรณีเฉพาะรายไปและถ้าหากผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษไปแล้วละเมิดหรือประพฤติผิดเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ก็จะถูกควบคุมตัวหรือจับกุมโดยไม่จำเป็นต้องมีหมายจับและนำตัวเข้าควบคุมในเรือนจำหรือทัณฑสถานตามกำหนดโทษเดิม ซึ่งแนวความคิดในเรื่องการพักการลงโทษเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการลงโทษให้ผู้กระทำความผิดเกิดความกลัว ให้เลิกลาหรือเปลี่ยนแนวคิดจากวิธีการแก้แค้นทดแทน การใช้ความรุนแรงมาเป็นการแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขัง ทั้งนี้ เนื่องจากการลงโทษโดยการจำคุกเป็นการตัดวงจรผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพื่อลงโทษตอบแทนที่บุคคลเหล่านั้นได้กระทำความผิด แต่อาจเกิดปัญหาคือหลังจากพ้นโทษไปแล้วผู้ต้องขังเหล่านั้นอาจจะประสบปัญหาในการอยู่ร่วมอาศัยกับบุคคลอื่นในสังคมภายนอกได้ อาจเป็นเพราะบุคคลเหล่านั้นถูกแยกออกจากสังคมมาเป็นเวลานาน จนคุ้นชินอยู่กับความโดดเดี่ยว ซึ่งเป็นสิ่งที่อันตรายและมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นอีกได้ นอกจากนี้ปัจจุบันได้เกิดเปลี่ยนแปลงแนวความคิดโดยมุ่งที่จะลงโทษให้ผู้กระทำความผิดมีความเหมาะสมกับความผิดและให้มีการแก้ไข ฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำผิดอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมยิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินการพักการลงโทษ ถือเป็นวิธีในการแก้ไขฟื้นฟูปรับปรุงให้ผู้กระทำความผิดและถือเป็นวิธีที่ใช้ในการป้องกันสังคมได้อีกทางหนึ่ง กล่าวคือ การพักการลงโทษมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกจำคุกอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งและเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้กระทำความผิดสามารถปรับตัวเข้าอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกและครอบครัวได้ดีขึ้น ถึงแม้จะถูกปล่อยตัวออกมาแล้วก็ตาม ก็ยังคงต้องถูกควบคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่กำหนดอยู่อย่างเคร่งครัด ซึ่งการดำเนินวิธีชีวิตในสังคมก็ยังถือไม่ได้ว่าบุคคลเหล่านั้นได้รับความเป็นอิสระมี

สิทธิเสรีภาพได้อย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ดี ก็ยังสามารถที่จะดำเนินชีวิตได้ตามปกติตามสมควรในสังคมภายนอก ภายใต้การสอดส่อง กำกับ ดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ เพราะผู้ต้องขังที่ได้รับการปลดปล่อยตัวในช่วงแรกจะประสบปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคมและเมื่อผู้ต้องขังเคยชินต่อการปฏิบัติตนในสังคมและครอบครัวแล้ว ตลอดจนยังมีการสอดส่องดูแลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วย ก็จะทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่กล้าคิดประกอบอาชญากรรม อันจะเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมด้วย

สำหรับเรือนจำพิเศษธนบุรี ได้นำแนวคิดหลักการพักการลงโทษมาบังคับใช้ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและนโยบายของกรมราชทัณฑ์ โดยมีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้องสำคัญต่างๆของผู้ต้องขัง เพื่อส่งมอบให้กับคณะกรรมการพิจารณาพักการลงโทษซึ่งจะต้องมีการกลั่นกรอง การประสานหาข้อมูล ดำเนินการสืบเสาะประวัติ จำแนกลักษณะผู้ต้องขังจากเจ้าหน้าที่ของทางเรือนจำฯ พนักงานคุมประพฤติประจำจังหวัด และเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการพิจารณาต้องมีความสุจริตและเที่ยงธรรมให้ความเสมอภาคกับผู้ต้องขังที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กำหนด อันจะส่งผลเป็นการลดความแออัดหรือจำนวนของผู้ต้องขังให้กลับคืนไปสู่สังคมครอบครัวและสังคมภายนอกเพื่อใช้ชีวิตอย่างสงบสุข

จากความเป็นมาทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุกรณีศึกษาเรือนจำพิเศษธนบุรี อันเป็นไปตามนโยบายและพันธกิจของกรมราชทัณฑ์ ที่มีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ เพื่อมุ่งเน้นการควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีวภาพ เพื่อการบำบัด ฟื้นฟูและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อคืนคนดี มีคุณค่า สู่สังคม และได้ใช้เวลาในช่วงปัจฉิมวัยเพื่อทบทวนตนเองในสิ่งที่กระทำไปและสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ของตนให้แก่บุตรหลานหรือบุคคลอื่นในอันที่จะไม่ทำให้บุคคลเหล่านั้นคิดและกระทำผิดต่อกฎหมายบ้านเมืองเช่นตนอีกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการพักการลงโทษ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพักการลงโทษของเรือนจำพิเศษธนบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ
4. เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการส่วน เจ้าพนักงานเรือนจำและผู้ต้องขังสูงอายุพึงได้รับประโยชน์และผู้ต้องขังสูงอายุไม่พึงได้รับประโยชน์จากการพักการลงโทษ รวมจำนวน 29 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุที่มีโครงสร้างหรือแบบเป็นทางการ (Structured Interview of formal interview) ลักษณะรูปแบบของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้แบบเดียวกัน เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 29 คน ได้แก่ ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการส่วน เจ้าพนักงานเรือนจำและผู้ต้องขังสูงอายุ เป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการพักการลงโทษ ประกอบด้วย กระบวนการทางกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และวิธีการเกี่ยวกับการพักการลงโทษ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพักการลงโทษ ประกอบด้วย นโยบายเกี่ยวกับการพักการลงโทษ การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์การพักการลงโทษ การมีส่วนร่วมของเจ้าพนักงานเรือนจำ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ

เจ้าพนักงานเรือนจำ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษผู้ต้องขังสูงอายุ ประกอบด้วย ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการพักการลงโทษ และสถานที่ เจ้าพนักงานเรือนจำ และบุคคลภายนอกเป็นปัญหาและอุปสรรคในการพักการลงโทษ

ตอนที่ 4 แนวทางที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ ประกอบด้วย คุณสมบัติและหลักเกณฑ์การพักการลงโทษที่ใช้ปัจจุบันเป็นแนวทางที่เหมาะสมให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ และมุมมองแนวทางอื่นที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้ในวิธีการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นข้อมูลเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์เพื่อความชัดเจนและความถูกต้องของรูปแบบ
2. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ข้อคำถามถูกต้องเหมาะสม ตรงตามโครงสร้างและภาษารวมทั้งให้ข้อเสนอแนะไปแก้ไข ปรับปรุงและนำรูปแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content-Validity) และมาตรฐานทางจริยธรรม โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ประกอบด้วย

(1) ดร.ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง อาจารย์ประจำหลักสูตร วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

(2) ผศ.ดร.ชมนุช หุ่นาค อาจารย์ประจำหลักสูตร วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

(3) นายวิวัติ แรงเขตการ ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง เรือนจำพิเศษธนบุรี

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเรียบร้อยแล้ว มาจัดพิมพ์และนำมาใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการทางเอกสาร (Documentary Research) ในการศึกษาค้นคว้าและอาศัยข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Research) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Research) จากแหล่งข้อมูลห้องสมุดของสถาบันการศึกษาและห้องสมุดของหน่วยงานราชการ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ถ้อยคำให้สัมภาษณ์ผู้บริหารเรือนจำ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำพิเศษธนบุรีและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ รวมทั้งข้อมูลและเอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานราชการ เช่น กระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ผลงานวิจัย เอกสารวิชาการ เอกสารราชการ บทความ บทวิเคราะห์ที่ปรากฏในหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) โดยผู้วิจัยขออนุญาตผู้บัญชาการเรือนจำ เพื่อเก็บข้อมูลตามกำหนดวันเวลาและสถานที่สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

4. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แล้วจดบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ถ่ายภาพ บันทึกเสียงและรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้วนำมาวิเคราะห์พร้อมทั้งแยกแยะ กำหนดประเด็น อีกทั้งตัดคำพูดหรือถ้อยคำสัมภาษณ์บางคำที่ไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกไป เพื่อให้ข้อมูลนั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

5. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) ส่วนเครื่องมือเก็บข้อมูลในแนวคำถามซึ่งผู้วิจัยได้กำหนด ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนามได้เพียงพอครอบคลุมต่อการศึกษิตตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดแล้ว ผู้วิจัยก็จะทำการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น โดยนำมาจัดหมวดหมู่เรียงลำดับความสำคัญให้เป็นระเบียบตามเค้าโครงเรื่องแล้วสรุปออกมาเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป หลังจากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นหรือส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยการสัมภาษณ์ซ้ำในบางประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้นและทำการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งหนึ่งโดยสร้างข้อสรุปภาพรวมแบบอุปนัย ซึ่งทำให้ได้ผลของข้อมูลที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์และเที่ยงตรง

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ แนวทางการให้ความช่วยเหลือในการพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษธนบุรี ” ครั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่เกี่ยวข้องกับสภาพสิทธิของบุคคลและครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล จึงต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูล (ผู้ต้องขังสูงอายุ) ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิเสรีภาพที่จะตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ และผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะถอนตัวออกจากการศึกษาวิจัยตอบแบบคำถามหรือการสัมภาษณ์ในระหว่างดำเนินการได้ตลอดเวลา โดยจะไม่ต้องถูกดำเนินการใดๆ ที่อาจจะกระทบต่อสิทธิหรือประโยชน์ของผู้ให้ข้อมูลไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม และคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสภาพของจิตใจหรือต่อสิทธิของผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด ซึ่งการนำเสนอข้อมูลจะวิเคราะห์เสนอผลสรุปในภาพรวมเพื่อใช้เป็นประโยชน์สำหรับกรณีศึกษาในเรื่องนี้เท่านั้น

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถสรุปผลการวิจัยในภาพรวมได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการพักการลงโทษ

ผลการวิจัยพบว่า กฎหมาย ระเบียบของกระทรวงยุติธรรม ประกาศกรมราชทัณฑ์และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุนั้น มีความเหมาะสมเป็นอย่างดี และมีผลสำคัญมากต่อกระบวนการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ เนื่องจากเป็นขั้นตอน แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนใช้บังคับกับผู้ต้องขังเป็นการทั่วไปได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรมกับทุกคน ไม่มีการเลือกปฏิบัติมาก่อน ซึ่งหลักเกณฑ์ขั้นตอน วิธีปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การพักการลงโทษ ไม่ได้ยุ่งยากหรือมีความซับซ้อนแต่อย่างใด เนื่องจากหลักเกณฑ์จะถูกกำหนดไว้เป็นมาตรฐานตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อย่างเคร่งครัด โดยกฎหมาย มีความเหมาะสมต่อบริบทของเรือนจำเป็นอย่างดี แต่บางส่วนก็มีความเห็นว่ากระบวนการพักการลงโทษที่ผ่านมาผลตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการนั้นให้อำนาจของกรมราชทัณฑ์เพียงหน่วยเดียว ควรให้องค์กรอิสระอื่นเข้ามาถ่วงดุลและขยายหลักเกณฑ์ให้ผู้ต้องขังที่ด้อยโอกาสเพิ่มมากขึ้นและบางส่วนเห็นว่าควรมีการลดขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วและกำหนดระยะเวลาเร่งรัดในการติดตามงานในวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการพักการลงโทษ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการการพักการลงโทษ

ผลการวิจัยพบว่า นโยบายเกี่ยวกับการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ แยกเป็นสองส่วน คือ กรณีเกณฑ์ปกติทั่วไป และกรณีเกณฑ์พิเศษซึ่งเป็นผลดีกับผู้ต้องขังสูงอายุ เนื่องจากผู้ต้องขังสูงอายุได้รับโอกาสทั้งสองส่วน โดยพักโทษกรณีพิเศษจะเป็นเรื่องของนโยบายซึ่งมีหนังสือสั่งการกรมฯแจ้งเวียนให้ดำเนินการในแต่ละช่วงปี เช่น ผู้ต้องขังสูงอายุเกิน 70 ปี หรือป่วย หรือพิการ เป็นต้น ก็อาจจะมีการยืดหยุ่นสำหรับคดีหรือลักษณะความผิดบางประเภทที่ไม่ได้เข้าเกณฑ์ปกติให้ แต่ก็ไม่ให้ถือเป็นดุลยพินิจของ

คณะกรรมการฯ ส่วนเรือนจำก็ได้ดำเนินการพักโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุอยู่บ้าง แต่เข้าหลักเกณฑ์น้อยและส่วนใหญ่ก็ได้สิทธิในการปล่อยตัวภัยโทษไปแล้วเป็นจำนวนมาก และน่าจะมียุทธศาสตร์ให้แยกเรือนจำประเภทผู้ต้องขังสูงอายุไว้เป็นการเฉพาะเพื่อสะดวกในการดูแลสวัสดิการด้านต่างๆ ตลอดจนสิทธิประโยชน์ของผู้ต้องขังสูงอายุ โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์การพักโทษมีเพียงพอ ซึ่งใช้วิธีติดประกาศบอร์ดแจ้งตามแดนต่างๆและติดประกาศแจ้งให้บุคคลภายนอกและญาติผู้ต้องขังได้ทราบหลักเกณฑ์ที่อาคารห้องเยี่ยมญาติซึ่งอยู่ด้านนอกของเรือนจำ ทั้งประกาศแจ้งให้ผู้ต้องขังในเรือนจำรับทราบอย่างสม่ำเสมอในขณะที่เข้าแถวนับยอดช่วงเช้าตามแดนต่างๆ ส่วนผู้ต้องขังสูงอายุทางแดนที่ควบคุมก็จะมีวิธีสำรวจ แจ้งอธิบดีหลักเกณฑ์ให้ทราบเป็นรายกลุ่มอีกครั้ง เนื่องจากถือเป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่มีจำนวนน้อยมากซึ่งจะใช้เวลาไม่นาน และถือเป็นวิธีแจ้งหลักเกณฑ์ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ สำหรับเจ้าพนักงานเรือนจำถือว่ามีความสำคัญมากในการเข้ามามีส่วนร่วมคิดพัฒนา สร้างสรรค์ การตัดสินใจเข้าร่วมปฏิบัติงานร่วมรับผิดชอบต่อการส่งเสริมพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังด้วยความสมัครใจ เสียสละ โปร่งใส ตรวจสอบได้ การดำเนินงานทุกขั้นตอนมีความซื่อสัตย์สุจริต เที่ยงธรรม โดยเริ่มตั้งแต่รับตัว จำแนกลักษณะผู้ต้องขังแต่ละประเภท ผูกอบรมเข้าโปรแกรม โครงการและแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขัง สำรวจคัดเลือกผู้ต้องขังสูงอายุที่เข้าหลักเกณฑ์ที่กำหนด ติดตามและประเมินผลด้วยความละเอียด รอบคอบและรัดกุม จนไม่มีปัญหาร้องเรียนใดๆเกิดขึ้น และพบว่าอาจจะมีมีการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เข้ามาใช้ให้เป็นคุณกับผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้น โดยเจ้าพนักงานเรือนจำได้ให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารของทางราชการอยู่ในระดับที่สนใจพอสมควร และเป็นความสนใจเฉพาะบุคคลในเรื่องของความตระหนักใฝ่รู้ ความสนใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพักการลงโทษอยู่ในระดับที่มาก และมีความสนใจชัดเจนในเรื่องของการพักการลงโทษกรณีพิเศษ เนื่องจากเป็นนโยบายเร่งด่วนและช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีในเรือนจำสามารถส่งข้อมูลข่าวสารได้ทั่วถึงทางหนังสือแจ้งเวียน อินเทอร์เน็ตโดยกำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำเข้ากลุ่มไลน์เพื่อแจ้งเวียนข้อมูลข่าวสารราชการ ข้อมูลพักการลงโทษให้ทราบอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว เพียงแต่การรับรู้ขึ้นอยู่กับความสนใจของตัวบุคคลที่มีต่อข้อมูลข่าวสารชนิดนั้น และพบว่า การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์กระบวนการพักการลงโทษ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพักการลงโทษ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของบุคลากรมีผลต่อความสำเร็จในการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุของเรือนจำพิเศษธนบุรี ภายใต้ระบบคุณธรรม โปร่งใส การดำเนินการดังกล่าวสามารถสร้างการมีส่วนร่วม การยอมรับให้กับบุคลากร เนื่องจากมีความเป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสได้จริงและบุคคลสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้จากสิ่งที่เห็นโดยแท้

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษผู้ต้องขังสูงอายุ

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในดำเนินงานพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุนั้น จนอาจจะส่งผลกระทบต่อ การพิจารณาตรวจสอบคุณสมบัติหลักเกณฑ์ในการพักการลงโทษ ที่สำคัญอยู่ที่ความประพฤติของผู้ต้องขังในการประกอบ อาชญากรรมหรือประเภทของคดี หากคดีร้ายแรง เช่น ฆ่าคนโดยไตร่ตรองไว้ก่อน กระทำผิดต่อความมั่นคง ผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญ ปล้นทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นคดีร้ายแรงต้องห้ามไม่อยู่ในหลักเกณฑ์พักโทษ หรือแม้กระทำความผิดวินัยหรืออยู่ระหว่างดำเนินการทางวินัยจะต้องโทษในเรือนจำก็ถือว่าขาดคุณสมบัติเช่นกัน ระยะเวลาต้องโทษหรือกำหนดโทษจำคุกที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขก็เป็น กรอบในการกำหนดหลักเกณฑ์ และการจัดชั้นให้ผู้ต้องขังที่จะได้รับการพักการลงโทษต้องอยู่ในชั้นดีขึ้นเท่านั้น ส่วนสถานที่ใน เรือนจำและเจ้าพนักงานไม่ได้เป็นปัญหาอุปสรรคในการพักโทษแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและเจ้าพนักงาน เรือนจำก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตอาสา เสียสละ มีความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม แต่ด้านบุคคลภายนอกหรือด้านญาติซึ่งถือเป็น ส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์ในการพักการลงโทษที่จะต้องมารับรองเป็นผู้อุปการะดูแลผู้ต้องขังภายหลังที่ปล่อยตัวไปพ้นโทษ หากไม่มี ผู้ใดมาอุปการะก็ถือว่าขาดคุณสมบัติไม่ได้รับประโยชน์ในการพักการลงโทษให้แต่อย่างใด

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันมองว่าคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ของการพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุอยู่ในระดับ เหมาะสมต่อบริบทของเรือนจำแล้ว เพราะมีการขยายโอกาส หรือกล่าวได้ในการทำงานว่าเป็นการขยายสิทธิให้เพิ่มขึ้นอีกในเรื่อง ประเภทของคดีหรือลักษณะการกระทำผิดที่ต้องห้ามตามเกณฑ์ปกติ ซึ่งหากนักโทษผู้นั้นเจ็บป่วย ร่างกายพิการ หรือมีอายุเกิน 70 ปีขึ้นไป ก็จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะได้รับโอกาสในการพิจารณาพักโทษให้เป็นกรณีพิเศษเพิ่มขึ้น ส่วนแนวทางอื่นที่เหมาะสม พบว่า น่าจะให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) เช่น กำไลข้อมือ หรือกำไลข้อเท้า หรือเข็มขัดคาดเอว กับผู้ต้องขังสูงอายุ

เพื่อเป็นข้อยกเว้นเงื่อนไขบางประการที่ต้องห้าม นอกจากนี้ควรให้เป็นระบบสิทธิให้ผู้ต้องขังสูงอายุพึงจะยื่นคำร้องขอพักการลงโทษเป็นการเฉพาะตัวได้ และควรมีสหสิทธิหรือโต้แย้งกับวินัยของคณะกรรมการพักการลงโทษหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่พิจารณาไม่ให้ผู้ต้องขังสูงอายุผ่านเกณฑ์ในการคัดเลือกด้วย ก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่คุ้มครองสิทธิทั้งเป็นหลักประกันความเป็นธรรมและทำให้กระบวนการพิจารณาหลักเกณฑ์ของการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุมีความถูกต้องและโปร่งใสงยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการพักการลงโทษ ที่นำมาใช้ให้ประสบผลสำเร็จเพื่อมุ่งบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการพักการลงโทษนั้น ต้องมีการบริหารจัดการและประสานการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อสามารถกำหนดและวางเป้าหมายไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวเรช จันทรศร (2540, หน้า 3) กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดการและการประสานกิจกรรมเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ให้บรรลุความสำเร็จตรงตามเจตนารมณ์ของนโยบาย โดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรภาครัฐ ซึ่งสามารถแปลความได้อีกนัยยะหนึ่งว่า การบริหารจัดการแนวทางการพักการลงโทษ ให้ประสบความสำเร็จและให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วยความจริงใจและต้องยึดถือปฏิบัติให้ถูกต้องเป็นไปตามครรลองของกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะประสบผลสำเร็จไม่ได้ หากขาดความรู้ความเข้าใจในบริบทของหลักกฎหมายดังกล่าวและการประสานการปฏิบัติงานที่ดีของบุคลากรในองค์กร และยังค้นพบว่า กระบวนการทางกฎหมายและระเบียบควรมีการลดขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วและกำหนดระยะเวลาเร่งรัดในการติดตามงานในวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการพักการลงโทษ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเนติพนธ์ บุญมา (2554) ศึกษาเรื่อง การพักการลงโทษ : ศึกษาเฉพาะเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า การพักการลงโทษ จะต้องมีการตรวจสอบและประสานขอข้อมูลจากหลายหน่วยงาน ดังนั้น การตรวจสอบเอกสารจากในเรือนจำเอง การทำหนังสือเพื่อประสานไปยังหน่วยงานราชการอื่น การรวบรวมข้อมูลหลังจากได้รับผลการตรวจสอบและการสรุปข้อมูลเสนอที่ประชุมรวบรวมเอกสารส่งกรมราชทัณฑ์ เป็นต้น ในการดำเนินการดังกล่าวส่งผลทำให้เกิดภาวะงานที่หนักมากเกินไป การประสานงานเพื่อขอข้อมูลผลการตรวจสอบไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว บางครั้งไม่ได้รับผลการตรวจสอบแจ้งกลับมา เจ้าหน้าที่เรือนจำจึงมีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลไปอีก ทำให้ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลบางรายใช้เวลามากกว่า 2 เดือน ทำให้เกิดข้อขัดข้องต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ควรเพิ่มบุคลากรในการดำเนินการพักการลงโทษให้มากขึ้นเพื่อรองรับปริมาณงานให้อยู่ในเกณฑ์ที่จะดำเนินการได้ ไม่หนักจนเกินไป รวมทั้งควรเพิ่มประสิทธิภาพสำหรับอุปกรณ์การทำงาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ในการตรวจสอบข้อมูลและประวัตินักโทษเด็ดขาด เพื่อลดขั้นตอนในการจัดพิมพ์เอกสารแต่ละฉบับให้น้อยลงระยะเวลาในการดำเนินการจะสั้นลงก่อให้เกิดการแบ่งเบาภาระของผู้ปฏิบัติงานมากขึ้น การประสานงานขอข้อมูลจากหน่วยงานอื่นควรระบุวันที่ส่งกลับไปด้วยเพื่อความไม่ล่าช้า และการประสานทางโทรศัพท์เป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลเร็วขึ้นสามารถนำไปรวบรวมวิเคราะห์กับเอกสารอื่นก่อนที่เอกสารต้นฉบับจะส่งมาในภายหลัง

นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการพักการลงโทษที่ผ่านมาผลตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการนั้น ให้อำนาจของกรมราชทัณฑ์เพียงหน่วยงานเดียว ควรให้องค์กรอิสระอื่นเข้ามาถ่วงดุลและขยายหลักเกณฑ์ให้ผู้ต้องขังที่ด้อยโอกาสเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรเลิศ ศักดิ์สงวนมณูญ (2555) ศึกษาเรื่อง อำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษ ผลการศึกษาพบว่า ในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ อันได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษต่างก็มีระบบการพักการลงโทษโดยคณะกรรมการซึ่งมาจากฝ่ายบริหารหรือคัดเลือกโดยฝ่ายบริหารทำหน้าที่พิจารณาพักการลงโทษ ส่วนของประเทศที่ใช้กฎหมายระบบซีวิลลอว์ทั้งประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมันต่างก็กำหนดให้ศาลเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาพักการลงโทษและกำหนดให้กระบวนการพิจารณาพักการลงโทษนั้นต้องเปิดเผยและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายดังเช่นในขั้นตอนการพิจารณาพิพากษาคดี เนื่องจากมองว่าการพักการลงโทษเป็นสิทธิของนักโทษ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา เมื่อพิจารณาว่าการพักการลงโทษนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงโทษที่ศาลได้กำหนดไว้แล้ว ผู้ทำหน้าที่พิจารณาพักการลงโทษก็ควรจะเป็นศาลซึ่งเป็นองค์กรที่

มีหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม ปราศจากอคติและกำหนดให้การพิจารณาพักการลงโทษนั้นจะต้องดำเนินการอย่างเปิดเผย รับฟังความเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้ศาลสามารถพิจารณาพักการลงโทษให้เหมาะสมกับการแก้ไขฟื้นฟูในตัวนักโทษ และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรติบดี รัชตะเมธากุล (2556) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้พิพากษาในการพักการลงโทษ ผลการศึกษาพบว่า ความจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยองค์กรอื่นหรือประชาชนหรืออาศัยเจ้าหน้าที่หรือองค์กรในระดับที่สูงกว่าเป็นผู้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจ การกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักาอาญาวิทยาและหลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง การดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการและการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง รวมถึงการปฏิบัติกรอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การจะคุมขังผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดไว้ ณ ที่ใด การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างไร การพักการลงโทษ การอภัยโทษ การลดวันต้องโทษจำคุก การปล่อยตัวผู้ต้องขังก่อนกำหนด เหล่านี้เป็นเรื่องของการบังคับโทษอันเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของกรมราชทัณฑ์โดยเฉพาะ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา การมีผู้พิพากษาบังคับโทษทำงานใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จึงมีความจำเป็นเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพในกระบวนการบังคับโทษอาญากับความจำเป็นในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังและเพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยมิชอบหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ อันจะทำให้ผู้ต้องขังและประชาชนทั่วไปที่รับรู้รับทราบขาดศรัทธาในกระบวนการบังคับโทษและย่อมส่งผลต่อความมั่นคงของกระบวนการยุติธรรม ก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม เป็นการลดเสถียรภาพในการดำเนินการของรัฐบาลและระบบงานยุติธรรมทางอาญาของไทย ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการสร้างระบบการตรวจสอบหรือถ่วงดุลอำนาจรวมถึงการทำงานร่วมกันขององค์กรศาลและกรมราชทัณฑ์ มากกว่าที่จะให้กรมราชทัณฑ์เป็นผู้มีสิทธิขาดในการดำเนินกระบวนการขึ้นบังคับโทษแต่เพียงหน่วยเดียว

2. ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพักการลงโทษของเรือนจำพิเศษธนบุรี พบว่าจำเป็นต้องอาศัยการขับเคลื่อนนโยบายจากหน่วยงาน องค์ความรู้ บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ร่วมแรงร่วมใจในการทำงานไม่ว่าจะเป็นความพร้อมด้านกำลังคน กำลังทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการที่ดี นอกจากนี้ปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินงานพักการลงโทษประสบผลสำเร็จมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร หรือผู้นำ เจ้าพนักงานเรือนจำต้องมีจิตอาสา ความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต รับฟังความคิดเห็นเน้นการมีส่วนร่วมยึดถือผลประโยชน์ขององค์กร และการบริหารจัดการต้องมีความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้และมีความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทัลคอตท์ พาร์สัน (Talcott Parsons) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกาที่มีแนวความคิดว่า การที่มนุษย์อยู่ในสังคมหรือองค์กรต้องมีการจัดระเบียบขึ้น เนื่องจากสังคมหรือองค์กรที่มีความสมัครใจที่จะเข้าไปร่วมทำกิจกรรมต่างๆในสังคมนั้นถือว่า การกระทำ (Action) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบของสังคม หรือการกระทำคือการกระทำระหว่างกัน (Interaction) ระหว่างผู้กระทำ (Actor) สถานการณ์ (Situation) จุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ (Goals) วิธีการ (Means) และแนวความคิดของผู้กระทำ (Actor's Orientation) ซึ่งขยายความให้กระจ่างได้ว่า เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นองค์กรแล้วพลังการขับเคลื่อน ย่อมที่จะต้องมียุ้งบังคับบัญชาหรือผู้นำ เจ้าพนักงานเรือนจำ และเมื่อผู้นำหรือเจ้าพนักงานบริหารงานด้วยดี มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ย่อมมีส่วนสำคัญส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานนั้นได้ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมาย (Goals) อย่างมีนัยสำคัญ เพื่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กร นอกจากนี้ในการศึกษาข้างต้นพบว่า หากมีนโยบายให้แยกเรือนจำประเภทผู้ต้องขังสูงอายุไว้เป็นสัดส่วนเป็นการเฉพาะตัว เพื่อจุดมุ่งหมายใช้ในการบริหารจัดการและสะดวกในการดูแลจัดสวัสดิการด้านต่างๆ ตลอดจนสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ต้องขังสูงอายุให้ได้มากขึ้นและอาจจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ต้องการให้มีการปรับความเข้าใจกันระหว่างผู้กระทำความผิดและเหยื่อผู้เสียหาย โดยให้ผู้กระทำผิดได้ขอโทษหรือกระทำการบางอย่างเพิ่มเป็นการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเหยื่อเข้ามาใช้ให้เป็นคุณกับผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้นก็จะเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของภัทร คงคาทิพย์ (2557) ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อย ผลการศึกษาพบว่า การรับรองสิทธิในการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยภายใต้รัฐธรรมนูญ (พ.ศ. 2550) ของประเทศไทยยังไม่มีมีการรับรองสิทธิในลักษณะดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากกฎหมายระดับพระราชบัญญัติแล้วพบว่ามียกเว้นพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ฉบับเดียวเท่านั้นที่เป็นกฎหมายหลักในการบังคับโทษและมีบทบัญญัติที่อาจนำมาใช้แก่การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขัง เช่น มาตรการด้านการให้การศึกษาและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมแก่ผู้ต้องขัง โดยสิทธิต่างๆดังกล่าว ยังสอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำขององค์กรสหประชาชาติ

และกฎหมายของนานาประเทศอีกด้วย ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ควรมีการปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย เพื่อให้เกิดการรับรองสิทธิของผู้ต้องขังมากยิ่งขึ้นและมีความชัดเจนมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งยังเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวคิดด้านมาตรการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวของนานาประเทศและสหประชาชาติ โดยอาศัยกลไกของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ซึ่งกำหนดให้มีการออกประกาศโดยกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้ต้องขังบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ดังกล่าวและให้นำหลักการว่าด้วยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดบทบัญญัติในมาตรการทางกฎหมาย และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิชากานต์ เชื้อเมืองมาน (2558) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขังสูงอายุของนักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกรมราชทัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภายนอก มีความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การพัฒนาด้านบุคลากรและการพัฒนาด้านแนวทางปฏิบัติงานขององค์กร ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ควรมีการบังคับใช้คู่มือการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขังสูงอายุอย่างจริงจัง ควรถูกกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดด้านพัฒนาการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขังสูงอายุให้กับเรือนจำและทัณฑสถาน และมีนโยบายด้านการจัดให้มีเรือนจำ/ทัณฑสถานเฉพาะผู้ต้องขังสูงอายุโดยเฉพาะ หรือจัดแดนเฉพาะในกลุ่มผู้ต้องขังสูงอายุ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ พบว่า แม้ว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้ต้องขังจะเป็นตัวกำหนดประเภทคดี กำหนดโทษและชั้นของผู้ต้องขัง ซึ่งถือเป็นลักษณะที่สำคัญจะผูกพันเป็นเหตุให้ผู้ต้องขังสูงอายุต้องถูกจำกัดโอกาสที่จะเข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพักการลงโทษก็ตาม แต่ก็ยังคงถือเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำที่จำเป็นต้องเข้ามาดูแล เอาใจใส่ อบรม แก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเพื่อให้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต วิธีคิด วิธีปฏิบัติและครองตนในขณะต้องโทษและปล่อยตัวพ้นโทษ เพื่อให้กลับคืนไปอยู่กับสังคมครอบครัวได้อย่างปกติสุขตามสมควร เพราะสาเหตุจึงใจให้กระทำผิด อาจกล่าวได้ว่าเกิดจากปัจจัยหลายอย่างหลายมิติที่มีส่วนผลักดันทำให้เขาเหล่านั้นกระทำความผิดไปโดยพลั้งพลาด และสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดูแลเกื้อกูลผู้ต้องขังที่ปล่อยตัวให้มากขึ้น เช่น ติดต่อกันให้ทำ หรือให้กองทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพให้เป็นระบบและเป็นธรรมเทียบเท่ามาตรฐานสากลตามข้อกำหนดแมนเดลา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดของนันทิ จิตสว่าง (2559, หน้า 11-13) ซึ่งมีลักษณะเป็นแนวคิดของนักอาชญาวิทยา สำนักโปซิทีฟ Positive School of Criminology) โดยเชื่อในเรื่องปัจจัยกำหนด (determinism) กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่างๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระและไม่อาจใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำ แต่มนุษย์ถูกกดดันหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและหันไปสู่การกระทำผิด ดังนั้น การกระทำของมนุษย์เป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกัน ได้แก่ ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางชีวภาพและปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ดังนั้น การกระทำผิด จึงเกิดจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกันด้วย ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำความผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและการแก้ไขไปที่สาเหตุของการกระทำความผิดนั้นๆ ซึ่งยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของพันตำรวจโทปิธิ พิมพ์ภูมิ (2557) ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพักการลงโทษ ผลของการวิจัยและข้อเสนอแนะพบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาการพักการลงโทษของไทย จะต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้ต้องขังที่ควรจะได้รับพักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อแก้ไขปัญหาคอขวดสำหรับความผิดที่ไม่สมควรได้รับการพักการลงโทษและภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานพักการลงโทษขึ้นมาหน่วยงานหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแล ติดตามและตรวจสอบ การพักการลงโทษ อาทิเช่น จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาพักการลงโทษประจำเขต เป็นต้น ตลอดจนแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ควบบัญญัติหลักการพักการลงโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป หมวด 3 โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย นอกจากนี้ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาพักการลงโทษให้แก่นักโทษคุณสมบัติของนักโทษที่จะได้รับการพักการลงโทษ วิธีดำเนินการขอพักการลงโทษให้แก่นักโทษเด็ดขาดในเรือนจำและกรมราชทัณฑ์ อำนาจอนุมัติให้พักการลงโทษเงื่อนไขในการพักการลงโทษและคุมประพฤติ ตลอดจนถึงการดูแลผู้ต้องขังภายหลังการ

ปล่อยตัวให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งระบบ มีความทันสมัย เป็นธรรมและมีศักยภาพเทียบเท่าระดับสากลมากยิ่งขึ้นต่อไป

4. แนวทางที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ พบว่า การเปลี่ยนแปลงวิธีการพักโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุโดยลดเงื่อนไขหรือข้อจำกัดบางประการที่เป็นข้อห้ามอย่างเคร่งครัด แล้วนำแนวทางการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตาม (EM) มาใช้กับผู้ต้องขังสูงอายุ เพื่อปลดล็อกข้อจำกัดทางคดีและกำหนดโทษก็จะถือเป็นการขยายช่องทางให้ผู้ต้องขังสูงอายุได้รับโอกาสและประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย ลิลาสวัสดิ์ (2557, หน้า 6) กล่าวว่า การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นมาตรการหนึ่งที่เกิดจากแนวคิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำซึ่งในนานาอารยประเทศได้นำแนวคิดดังกล่าวไปใช้และยังนำไปกำหนดเป็นหลักการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด ในอดีตนั้นการลงโทษมีวัตถุประสงค์ที่เน้นหลักเพื่อการแก้แค้นทดแทน วิธีการและรูปแบบในการลงโทษมักกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายและการทรมานให้สาสมกับความผิด ซึ่งวิธีการดังกล่าวไม่ประสบผลในด้านการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด จนมาถึงปัจจุบันได้มีการปรับปรุงวิธีการและรูปแบบในการลงโทษเพื่อเน้นการอบรมแก้ไขพฤติกรรม ยิ่งกว่าการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว รวมทั้งได้ตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดกับผู้ต้องโทษจำคุก ฉะนั้น การรับโทษจำคุกจึงควรเป็นหนทางสุดท้ายที่จะใช้ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่มีนิสัยหรือสันดานเป็นคนชั่วร้ายเป็นอันตราย ต่อคนในสังคมจริงๆเท่านั้น การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ นับเป็นการปฏิบัติที่มุ่งลดความสูญเสียแห่งการลงโทษให้โอกาสผู้กระทำความผิดที่มีต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ดังนั้น การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำย่อมเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดโดยพลั้งพลาด ไม่มีสันดานเป็นผู้อย่างร้ายและกระทำความผิดที่มีโทษไม่รุนแรงเพื่อให้มีโอกาสได้ปรับตัวและไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวรินทร์ กิจเจริญ (2558) ศึกษาเรื่อง การพักการลงโทษ โดยมีเงื่อนไขในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ผลการศึกษาพบว่า จากสภาพแออัดในเรือนจำของไทยปัจจุบัน ส่งผลให้จำเป็นต้องใช้มาตรการต่างๆ ในการระบายนักโทษออกจากเรือนจำ การพักการลงโทษเป็นมาตรการหนึ่งที่เป็นการระบายนักโทษออกจากเรือนจำเช่นเดียวกันซึ่งจะเป็นการพิจารณาเป็นรายบุคคล ทั้งยังเป็นมาตรการที่ช่วยฟื้นฟูนักโทษและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำหรือละเมิดเงื่อนไขต่างๆ ที่ได้ถูกกำหนดให้ต้องปฏิบัติในระหว่างพักการลงโทษ ดังนั้น การนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษนั้นจึงเป็นมาตรการหนึ่งที่ราชทัณฑ์อาจนำมาใช้เป็นทางเลือกเพื่อโปรดโอกาสให้มีจำนวนนักโทษเด็ดขาดที่อาจได้รับการพักการลงโทษมากขึ้น อีกทั้งนักโทษเหล่านั้นยังได้รับโอกาสในการออกไปใช้ชีวิตในชุมชน ฟื้นฟูสภาพตนเอง โดยได้รับการสอดส่องอย่างใกล้ชิดผ่านทางหน้าจอ ป้องกันปัญหาการหลบหนีหรือประพฤติผิดเงื่อนไข โดยให้สามารถนำมาปรับใช้ได้กับผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษทุกราย แต่เพราะค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าการพักการลงโทษตามปกติจึงสมควรใช้กับผู้ได้รับการพักการลงโทษที่สมควรได้รับการสอดส่องดูแลเป็นพิเศษ เน้นไปที่ผู้กระทำความผิดติดนิสัย หรือผู้ที่กระทำความผิดอุกฉกรรจ์ เพื่อเป็นการทดลองการออกไปสู่สังคมภายนอกได้การดูแลสอดส่องอย่างใกล้ชิดจากเจ้าพนักงานคุมประพฤติ รวมถึงเป็นการช่วยสอดส่องมิให้ผู้นั้นกลับมากระทำความผิดซ้ำ โดยเสนอให้กฎหมายสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดเงื่อนไขในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำความผิดได้เป็นการเฉพาะรายๆ ไป อันจะส่งผลให้กฎหมายราชทัณฑ์ว่าด้วยการพักการลงโทษของไทยได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ในการศึกษาพบว่า หลักประกันพิทักษ์ความยุติธรรมในกระบวนการพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุนั้นควรให้เป็นระบบสิทธิให้ผู้ต้องขังสูงอายุพึงจะยื่นคำร้องขอพักการลงโทษเป็นการเฉพาะตัวได้โดยอิสระเสรี และควรมีสหสิทธิหรือโต้แย้งกับวินิจฉัยของคณะกรรมการพักการลงโทษหรือผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายที่พิจารณาไม่ให้ผู้ต้องขังสูงอายุผ่านเกณฑ์ในการคัดเลือกด้วย ก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่จะคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ ทั้งยังทำให้กระบวนการพิจารณาหลักเกณฑ์ของการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุมีความถูกต้อง ชอบธรรมและโปร่งใยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอัมรินทร์ หอมาน (2560) ศึกษาเรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์การพักการลงโทษพิเศษกรณีนักโทษเด็ดขาดที่เจ็บป่วยร้ายแรง พิจารณาและสูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า การพักโทษกรณีพิเศษจะดำเนินการในโครงการตามระยะเวลาที่กำหนดโดยกรมราชทัณฑ์จะกำหนดคุณสมบัติของนักโทษเด็ดขาดทั้งสามกลุ่มโดยออกประกาศกรมราชทัณฑ์ จากนั้นคณะกรรมการก็จะคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดที่เข้าหลักเกณฑ์เพื่อเสนอรายชื่อให้คณะกรรมการกลั่นกรองในการพักการลงโทษแล้วพิจารณารายชื่อนักโทษเด็ดขาดเสนอต่อคณะกรรมการพักการลงโทษเพื่อให้คณะกรรมการพักการลงโทษให้ความเห็นชอบและเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

เป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งการพักการลงโทษกรณีพิเศษไม่สามารถบังคับใช้กับนักโทษได้ทั่วถึง เนื่องจากหลักเกณฑ์ออกเป็นประกาศ โดยกำหนดระยะเวลาที่เฉพาะเจาะจงและจำกัดเป็นครั้งคราว การดำเนินการเป็นไปโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายเดียว นักโทษไม่มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อขอพักการลงโทษได้เอง ข้อเสนอแนะทางในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินการพักการลงโทษกรณีพิเศษดังกล่าว เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและสามารถบังคับได้อย่างทั่วไป โดยให้การวินิจฉัยอาการเจ็บป่วยร้ายแรง พิจารณาและสูงอายุของนักโทษ ควรให้แพทย์ที่ประจำการภายในเรือนจำหรือทัณฑสถานเป็นผู้วินิจฉัยอาการของนักโทษโดยตรงและเสนอรายงานต่อเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ได้ด้วยและควรเปิดโอกาสให้นักโทษสามารถยื่นคำร้องขอพักการลงโทษได้และให้นักโทษสามารถยื่นอุทธรณ์ได้ในกรณีการพักการลงโทษพิเศษไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

1. ผู้บริหารเรือนจำมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการองค์กร จึงสามารถกำหนดทิศทางและวางแผนการพักการลงโทษให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงในการทำกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมของเรือนจำ เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำ สามารถกระตุ้นบุคลากรในระดับปฏิบัติการตลอดจนประชาชนผู้มาใช้บริการ ซึ่งเห็นได้จากการเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมวางแผน ส่งเสริมในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุบรรลุผลสำเร็จตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์
2. ควรประเมินผลการพักการลงโทษของเรือนจำพิเศษธนบุรี ติดตามปัญหาและอุปสรรคในการพักการลงโทษอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ หากพบปัญหาและอุปสรรคใดให้รีบดำเนินการแก้ไขทันที
3. ควรสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรในการมีส่วนร่วมคิดพัฒนาระบบการพักการลงโทษให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว การสร้างแรงจูงใจแตกต่างกันตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความเต็มใจจนสามารถกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้น สนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพักการลงโทษ เช่น การให้รางวัลความดีความชอบ หรือขึ้นพิเศษในกรณีการบริหารจัดการพักการลงโทษบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
4. ควรสนับสนุนให้มีการระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีส่วนในกระบวนการพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังทุกๆ 6 เดือน เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของแต่ละหน่วยงาน และเพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันและสามารถมีความคิดไปในทิศทางเดียวกันให้การบริหารจัดการเป็นไปในเชิงบูรณาการ (Integration) ด้วยกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ปัญหาความประพฤติของผู้ต้องขังสูงอายุและสุขภาพ ควรมีการวางแผนและจัดนักสังคมสงเคราะห์เข้าอบรม ให้ความรู้แนวทางวิธีปฏิบัติตนสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุอย่างต่อเนื่อง สำหรับปัญหาด้านสุขภาพควรจัดให้แพทย์หรือพยาบาลเรือนจำเข้าตรวจสุขภาพให้กับผู้ต้องขังสูงอายุสม่ำเสมออย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
2. การบริหารจัดการบุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินงานพักการลงโทษ ควรให้มีการจัดหมุนเวียนกันทุกฝ่าย/งาน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม มีทักษะและมีความรู้ความสามารถในการพักการลงโทษของเรือนจำพิเศษธนบุรี ตลอดจนมีการกำหนดระยะเวลาเร่งรัดและลดขั้นตอนในการปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานพักการลงโทษมีประสิทธิภาพ
3. ควรจัดการฝึกอบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการพักการลงโทษที่เหมาะสมและเพียงพอ มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริม รมรณรงค์การมีส่วนร่วมและสร้างความเข้มแข็งให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ปลุกฝังความสามัคคี สร้างสำนึกรักองค์กรและให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการพักการลงโทษ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เช่น หน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชนและประชาชนผู้ให้บริการ เป็นต้น

4. เปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังสูงอายุที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอพักการลงโทษได้เป็นการเฉพาะตัว รวมทั้งมีสิทธิอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งของคณะกรรมการหรือผู้มีอำนาจวินิจฉัยที่ปฏิเสธหรือมีคำสั่งไม่อนุมัติพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ โดยต้องผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการที่เรือนจำแต่งตั้งและกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในเชิงปริมาณด้านปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการพักการลงโทษ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพักการลงโทษของเรือนจำพิเศษธนบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเรือนจำ เจ้าพนักงานเรือนจำและผู้ต้องขังที่เกี่ยวข้องกับการพักการลงโทษของเรือนจำพิเศษธนบุรี แต่ในส่วนของผู้ต้องขังทั่วไปนั้นยังไม่ได้เก็บข้อมูลในครั้งนี้จึงควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณด้านการมีส่วนร่วมของผู้ต้องขังกลุ่มอื่นซึ่งมีโอกาสได้รับประโยชน์ด้วย
2. ควรเพิ่มขอบเขตในการศึกษาด้านการคุมประพฤติ การติดตามสอดส่องดูแลของผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษ ด้านชุมชนและสังคมครอบครัวของผู้ต้องขังสูงอายุ เพื่อกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมและประเมินผลกระทบปัญหา อุปสรรค ตลอดจนแนวทางการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบของนโยบายพักการลงโทษ
3. ควรมีการศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Study) ระหว่างการดำเนินการพักการลงโทษของเรือนจำพิเศษธนบุรี กับเรือนจำ หรือทัณฑสถานอื่นๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงบริบทความแตกต่างในทัศนคติและแนวทางหรือวิธีปฏิบัติของการให้ความช่วยเหลือพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุต่อไป
4. ควรศึกษาแนวทางและผลกระทบของการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า หรือเข็มขัดคาดเอว มาใช้กับการคุมประพฤติของผู้ต้องขังสูงอายุที่อาจจะได้รับการพักการลงโทษ

เอกสารอ้างอิง

- เนติพันธ์ บุญมา. (2554). **การพักการลงโทษ: ศึกษาเฉพาะเรือนจำจังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- นที จิตสว่าง. (2559). **เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 11 เรื่อง การราชทัณฑ์ : ทัชฎี และการจัดองค์กร**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิติ พิมพ์ภูมิ. (2557). **มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพักการลงโทษ**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศรีปทุม. 6(1), 22-33.
- วรเดช จันทรศร. (2540). **การนำนโยบายไปปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: บริษัท กราฟิคฟอร์แมท(ไทยแลนด์) จำกัด.
- วิชัย สีสวัสดิ์. (2557). **การนำเครื่องมือติดตามตัว (Electronic Monitoring) มาใช้กับผู้ถูกคุมความประพฤติในศาลแขวงพระนครเหนือ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- วรินทร์ กิจเจริญ. (2558). **การพักการลงโทษโดยมีเงื่อนไขในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เรือนจำพิเศษธนบุรี. (2550). **ประวัติเรือนจำพิเศษธนบุรี**. หลังกำแพง. 4(4), 4.
- รติบดี รัชตะเมธากุล. (2556). **บทบาทของผู้พิพากษาในการพักการลงโทษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พรเลิศ ศักดิ์สงวนมณู. (2555). **อำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชชาภานต์ เชื้อเมืองพาน. (2558). **การศึกษาการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขังสูงอายุของนักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกรมราชทัณฑ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภัทร คงคาทิพย์. (2557). มาตรการทางกฎหมายในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อย.

วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

อัมรัตน์ หอมนาน. (2560). การกำหนดหลักเกณฑ์การพักการลงโทษพิเศษ กรณีนักโทษเด็ดขาดที่เจ็บป่วยร้ายแรง พิกัดและ
สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ไวยรา คชาธาร. (กันยายน 2562). การออกกำลังกายเพื่อเพิ่มการทรงตัวในผู้สูงอายุ. หมอชาวบ้าน. 41(485), 58-59.



วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์



“เรียนที่วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ เพราะ...
เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง
คณาจารย์ทุกท่านให้ความอบอุ่นและเป็นกันเองมาก
สอนดีมาก รู้เรื่อง ไม่เข้าใจอะไรถามได้ตลอด
ได้ความรู้เต็มๆ
เพื่อนๆ ในห้องน่ารัก
ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอดเวลา ”

อังคณา ปากเกร็ด

นักวิชาการตรวจสอบภายใน
เทศบาลตำบลสามง่าม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต พื้นที่สาขาสายา



หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
พื้นที่สาขาสายา ภาคพิเศษ และ ภาคค่ำ
สมัครได้ตลอดเวลาที่ <https://rcim.rmutr.ac.th/>
โทร. 092-442-8000